

Մինչ ահարկուն իմ ստպար՝
Իպր յաւետ անընկճելի,

Լյուսիս յառաջարկութիւն մը ընելէն ետ-
քը , պիտի լինէ՝ կանոնաց կանոնաց սկիզբը և
արիւմտաբար բարձր և գծուոր ինքնակրօնը , ձեռք
զարկաւ . և տարեկան ու յանկարծակի տա-
նախօսութեան վերջու ներու . չափ պերճ և ձփն և
դեղնեցիկ գոյնով ձեռքով՝ անակ աղէկ բացատրեց
որ , այն տեղ զանուայնորդ շատ անգամ՝ ծափ
զարկելով հաւանութեան նշան ցուցուցին :

Իր դատաւարութեան ընթացքը ընդհանուր
կերպով բացատրելով շատ արեւ հասկըցուց , թէ
ինչպէս հանգիստին նիւթները մէկտեղ երկու տե-
սակ գոյններուն (բոյսերուն և կենդանիներուն)
կապութեանը նիւթ և տարբեր լըլըսն . և առա-
ջին փոփոխութիւններն և որպէս թէ երկուսն
բուսոց մէջ ըլլալ կըստին : Եւ ինչպէս ետքը պեղե-
ցիկ մէկ բազմաւորութիւն մը բոսոց բուսոց հոգե-
բուն (Եղբերուն) և կենդանիներուն երակներուն
մէջէն փախող արիւմտներուն իրարու հետ համե-
մատութիւնը ցուցանելով , նոյնպէս բոյսերուն
Եւ ինչպէս բուսած նիւթն ու արուեստաշէն ար-
իւնը իրարու հետ բազմաւորով համեմատու-
թիւններն երկուսն հանց . և աղէկ հաստատեց որ
պիտիւր շնչառութեան միջնորդութեամբ կեն-
դանեաց թորին (ձիւնակ ձիւնակ) մէջ ինչ փո-
փոխութիւններու կրմունքն է՝ բուսոց հոգին ալ
տեղեկներուն միջնորդութեամբ նոյն փոփոխու-
թիւնները կառնէ : քանզի տեղեկները՝ բուսոց օդ
ծրծելու գործիքները ըլլալով՝ որպէս թէ անոնց
թորն են :

Եւ ինչպէս՝ գործարանաւոր հանքերուն վա-
յօք մարդկային իմաստութեան նորէ նոր դառած
բաներուն՝ մինչև ինչ աստիճան հասած ըլլալը
բացատրեց . և ետքը բաւ :

“Գէշն այն է որ՝ անցած դարուն ինքնայն-
բուն մտքին մէջը այս սկզբունքս անբաժնի ըլլալով՝
թէ նիւթը գործարանաւոր ընսցը միայն ժամա-

մանակն է , որքան պայծառ . ոչխարաւթիւններ
ընելով՝ փորձերու և բան դաներու . Եւ ինչ
նէ , այս նախապաշարմունքս ասուելով . և գոր-
ծարանաւոր հանքերուն կենդանութիւն ասանա-
լը միայն ժամանակէ գործ ըլլալը հաստատելու
աշխատելովին՝ ինչ որ տեսնուի ինքնայն տնայն
երեւոյս . որ ինքնայն տես պաշարներուն արտա-
ցոյց կ'ըլլան : Եւ այս տես թիւններու ալ ձեռն-
ցուցան . զարը լինելու . ասորի ալ վերջացան .
երբոր՝ ինչպէս որ մանկապէս ցորենի հատուն հա-
կերը կըլլարտէ պեղիւր կըսէ , անանկ ալ դա-
նակը՝ անցած դարուն մէջ հասած պեղիւրուն
շատը կըստին :

“Իմացականութիւնը՝ աղբիւնն այս ինչ անգի-
ն է եղիւր կամ չէ եղիւր , ասորի ալ տեսնուի չկայ . ի-
մացականութիւնը կըստին վերջունի մարդիկ ,
բայց ոչ կըստին ձեռնայն և ոչ ուսման մը սալ .
վերջունիներն նորէն տեղը դնելու ալ ուսման
նիւն չօգտէր : Եւ ինչպէս ալ իմացականութեան պէս
աներեւոյթ և անընդունելի է . կենդանի ալ իմացա-
կանութեան պէս կըստին մարդու ձեռքը արտա-
կում ոչ ընդունալ . բայց մէկ անգամ մը արտա-
կէն . ու ոչ ընդունալէն ետքը նորէն շնչեղը
և տեղը դնելու անհնար է . անանկ է նէ՝ ասոր
գոյութեան սկիզբը տեղեկութեամբ եղած է . և ա-
րարելը Եւստուած է” :

Գիտութիւններու վրայ ուրիշ շատ ընդհա-
նուր խորհրդածութիւններ ընելէն և կանանց
ցեղին յարմար եղած կըլլալութեանը՝ և ասոր կար-
գին և բնութեանը վրայ շատ աղէկ խօսելէն ետ-
քը՝ վերջունիս ասանց բազմաթիւ պատուր աշ-
խատութիւններուն ըսած ազդեցութիւնը հա-
կըցունելու համար . և բացօթյայտ հասկըցուց թէ
ինչպէս մէկ օրինաւոր շափով մը կանայք պի-
տութեան ետեւ ըլլալով կըստին ինքնայն գառաւ
ստանալ , երեւոյթութիւններն կանոնի տակ խա-

թել , կըլլալութիւններն բարեկարգել և կատարե-
լաւորել , և այս կերպով երջանիկ կեանք վա-
րկնուն պատճառ ըլլալ :

Եւստուած ինքնայն Եւստու շատ երեւելի իմա-
տան մարդիկ , և զխաւարագէտ պարուն ժող-
ոսաւ Սէնդ Էրէր , որ Վարդիդ Կանուոյ հե-
մակաւն բարեկարգութեան մէջ երեւելի և ա-
նուանի է , Ստոմուալի տը Պոֆօռին գնացի-
այիկ դառ տալուն վրայ արեւմտեան բարեկար-
թիւնը յայտնելու :

Եւստուած ինքնայն Եւստու շատ Եւստու շատ
բաւ՝ հիմայ մեր Էրայոյ աղբիւն մէջ շինարար-
պէս են այն խելքով մարդիկ , որ մէկ տանի
նիկ մարդոց համար կարգաւ զրեւ արմիւր տեղ
ու անպէտք բանի մը տեղ գրեւ էին . թող որ
տանի պարզութեամբ էրին մարդոց համար
անգամ քիչ մը հարեւանի (Խաւարի քիչ)
կարգաւ զրեւ պիտեայր . հերթը կըլլար ինչպէս
րեւելի այնքան որ՝ մարդ մը իր տանիքը
տակերը հաշուեկանութեամբ (տեղեկութեամբ) մէջ
մտնալու շափ նշանակէ , ու նախակ մը կարգաւ
զրեւ պիտեայր , ասկի աւելին՝ հոգեւորականու-
թուն պէտք է կըստին գիտնալ :

Եւստու ինչ երանի կըլլալ ասանկ կարծիք
նկարագրելուն , թէ որ զխոցած ըլլային գոնէ ինչ
փառաւորանի մը որքան բան գիտնալ պէտք է
և առեւտրական նախնի գրեւ՝ մանուշակ հա-
շուեկանութեան բունիւր ինչ կարգ ու կանոն
նիւն , որ ասանց դառ տանելու արմիւր՝ շատ
անկարելի բայց շատ դժուարին է :

Ստոյգ է , աղբիւն մէջ հիմայ գրեւելի տանի տեղ
ուստու մանուշակութեան յորդը բաւական տեղ
ու նկարագրով՝ գարաւաններն ինչպէս որ տեսնուի
բարեկարգութեամբ կըլլալ շատ անանկ , թէպէտ
տակաւ ինչ ամեն տեղ պէտք եղած ինչ չափ կատար-

Եւստու իմ երդոյս եղանակ ,
Եւստու իմ արեւան ծառաւ ,
Օրսանք ձեռքս էր քշուր ,
Ինքանոյս՝ երբ զգիւցաւ ինչ :
Եւստու իմ նախնեաց շուք պայծառ ,
Օրսանք տալին զհրեշտակայ :

Եւստու իմ երդոյս եղանակ ,
Եւստու իմ արեւան ծառաւ ,
Օրսանք ձեռքս էր քշուր ,
Եւստու իմ նախնեաց շուք պայծառ ,
Օրսանք տալին զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Ստաւարաւ փայլուն գեղ ,
Եւստու իմ տալին աշակերտ ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ ,
Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

Եւստու իմ անգուստ ծառաւ ահեղ ,
Եւստու իմ ձախարանաց ,
Օրսանք նախնեաց իմ զհրեշտակայ ,
Օրսանք ձախարան զհրեշտակայ :

1. $1, q, p, \dots, n-1, 2, n-2, \dots, 1, n-1, n-2, \dots, 1$
 $\{0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99\}$
 $\{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99\}$

